

คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 Characteristics of School Administrators in the 21st Century

ดร. จิรภัฏ สินธุอารีย์¹ ศิระ สวนพานิช²
นักวิชาการอิสระ^{1 2}

Dr. Jeerath Sintuaree¹ Sira Suanpanich²
Independent Academic^{1 2}

Email: jitareehouse@hotmail.com^{1 2}

บทคัดย่อ

การจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21 สถานศึกษาจะต้องพัฒนาผู้เรียนทั้งในด้านความรู้ความสามารถในด้านต่างๆ ทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ประกอบด้วย ทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรมทักษะชีวิตและอาชีพ และทักษะด้านสารสนเทศสื่อและเทคโนโลยี ซึ่งผู้บริหารจะต้องรู้เท่าทันความเปลี่ยนแปลง พัฒนาตนเองคิดหายุทธศาสตร์ในการบริหารจัดการใหม่ๆ ปรับเปลี่ยนรูปแบบการทำงานให้ความสำคัญกับความสัมพันธ์ของผู้ปฏิบัติงานในองค์กร ให้ความสนใจต่อวัฒนธรรมองค์การที่มุ่งผลลัพธ์ ใส่ใจในเรื่องของศาสตร์ทางการสอนที่เหมาะสม และต้องเข้ามารับบทบาทในการเร่งปรับเปลี่ยนรูปแบบการจัดการเรียนการสอนของครู ปรับเปลี่ยนเนื้อหาตามหลักสูตรควบคู่ไปกับการพัฒนาทักษะใหม่ๆ ให้กับครูผู้สอน ส่งเสริมให้มีการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการพัฒนาคุณภาพทางการศึกษาให้สูงขึ้น รวมทั้งปรับบทบาทในการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ ความสามารถ และมีทักษะทัดเทียมเป็นที่ยอมรับของชาติอื่น และสามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุข (สมหมาย อ้าดอนกลอย, 2556, น.6) ทักษะยุคใหม่เป็นคุณลักษณะที่สำคัญของการเป็นผู้นำที่มีประสิทธิภาพ ผู้บริหารสถานศึกษาซึ่งเป็นผู้นำจึงจำเป็นต้องได้รับการพัฒนาทักษะที่จำเป็นและ สำคัญต่อการบริหารจัดการสถานศึกษาและการบริหารตนเองอย่างต่อเนื่องเพื่อนำไปสู่การบริหารงานให้มีประสิทธิภาพทักษะสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ประกอบด้วยทักษะดังนี้ การคิดวิเคราะห์และการคิดสร้างสรรค์การแก้ปัญหา การสื่อสาร การทำงานเป็นทีม เทคโนโลยีและดิจิทัล การตัดสินใจผลสัมฤทธิ์และคุณธรรมจริยธรรม (ชัยยนต์ เพาพาน, 2559)

คำสำคัญ : คุณลักษณะ, ผู้บริหาร, ศตวรรษที่ 21

Abstract

Providing education in the 21st century, educational establishments must develop learners in both knowledge and competence. 21st century skills include learning and innovation skills, life and career skills. and skills against information, media and technology which executives must be aware of the changes Develop yourself, come up with new management strategies. Change the working style to focus on the relationship of workers inside the organization and outside the organization. Pay attention to the results-oriented organizational culture. Pay attention to the subject of proper teaching science. And must take

a role in accelerating the change in teaching and learning management styles of teachers Adaptation of course content while developing new skills to teachers Encourage the use of technology to improve the quality of education. As well as adjusting the role of building a learning network both inside and outside the school to develop learners to have knowledge, abilities and skills that are equal to being accepted by

Other nations. And able to live happily (Sommai Amdonkloy, 2013, p.6) Modern skills are essential attributes of effective leadership. School administrators who are leaders are therefore essential to develop the necessary skills and it is important to the management of educational institutions and continuous self-management. To lead to effective management skills for school administrators in the 21st century include: analytical and creative thinking, problem solving, communication, teamwork. Technology and digital Results Based judgment and morality and ethics (Chaiyon Paophan, 2016)

Keywords : Characteristics, Administrators, the 21st Century

1. แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะภาวะผู้นำ

กวี วงศ์พุ่ม (2535 : 14-15) ได้สรุปแนวคิดเกี่ยวกับ “ผู้นำ” ไว้ 5 ประการ คือ

- 1) ผู้นำหมายถึง ผู้ซึ่งเป็นศูนย์กลางหรือ จุติรวมของกิจกรรมภายในกลุ่ม เปรียบเสมือนแกนของกลุ่มเป็นผู้มีโอกาสติดต่อสื่อสารกับผู้อื่นมากกว่าทุกคนในกลุ่ม มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของกลุ่มสูง
- 2) ผู้นำหมายถึง บุคคลซึ่งนำกลุ่มหรือพากลุ่มไปสู่วัตถุประสงค์หรือจุดหมายที่วางไว้ แม้แต่เพียงชี้แนะให้กลุ่มไปสู่จุดหมายปลายทางก็ถือว่าเป็นผู้นำ ทั้งนี้รวมถึงผู้นำที่นำกลุ่มออกนอกกลุ่มนอกทางด้วย
- 3) ผู้นำหมายถึง บุคคลที่สมาชิกส่วนใหญ่คัดเลือกหรือยกให้เขาเป็นผู้นำของกลุ่ม ซึ่งเป็นไปได้โดยอาศัยลักษณะทางสังคม มิติของบุคคลเป็นฐาน และสามารถแสดง พฤติกรรมของผู้นำได้
- 4) ผู้นำหมายถึง บุคคลซึ่งมีคุณสมบัติเฉพาะอย่าง คือสามารถสอดแทรกอิทธิพลบางประการอันก่อให้เกิดการ เปลี่ยนแปลงของกลุ่มได้มากที่สุด
- 5) ผู้นำหมายถึง บุคคลซึ่งสามารถนำกลุ่มไปในทางที่ต้องการ เป็นบุคคลที่มีส่วนร่วม และเกี่ยวข้องโดยตรงต่อการแสดงบทบาท หรือพฤติกรรมการเป็นผู้นำ

ศิริวรรณ เสรีรัตน์ (2545) ได้สรุปว่า ภาวะผู้นำเป็นศิลปะที่จำเป็นและสำคัญยิ่งต่อนักบริหารที่จะนำองค์การไปสู่ความสำเร็จ ผู้นำเป็นผู้ตัดสินใจ กำหนดปัญหาวางแผนและรับผิดชอบต่อความอยู่รอดหรือการพัฒนาองค์การ

รังสรรค์ ประเสริฐศรี (2544) ให้ความหมายภาวะผู้นำไว้ว่าเป็นพฤติกรรมส่วนตัวของบุคคลหนึ่งที่จะชักนำกิจกรรมของกลุ่มให้บรรลุเป้าหมายร่วมกัน (Shared Goal) หรือเป็นความสัมพันธ์ที่มีอิทธิพลระหว่างผู้นำ(Leaders)และผู้ตาม(Followers) ซึ่งทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเพื่อให้บรรลุจุดหมายร่วมกัน (Shared Purposes) หรือเป็นความสามารถที่ จะสร้างความเชื่อมั่นและให้การสนับสนุนบุคคลเพื่อให้บรรลุเป้าหมายองค์การ

สุนทรภรณ์ แก้วกนก (2546) กล่าวว่าภาวะผู้นำ หมายถึง พฤติกรรมหรือกระบวนการของบุคคลที่ใช้ อำนาจ หรืออิทธิพลในการติดต่อสัมพันธ์กับสมาชิกในกลุ่มอย่างเป็น กระบวนการเพื่อให้การดำเนินกิจกรรม กลุ่มเป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ดังต่อไปนี้

คุณลักษณะของผู้นำประกอบไปด้วย

1. คุณลักษณะทางบุคลิกภาพของผู้นำกับการบริหารยุคใหม่ เป็นลักษณะพฤติกรรมที่แสดงออก เฉพาะทางที่ไม่ค่อยเปลี่ยนแปลงลักษณะทางบุคลิกภาพที่เป็นองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับภาวะผู้นำที่มี ประสิทธิภาพมีอยู่ จำนวนมากที่สำคัญ มี 4 ประการ คือ (1) ความเชื่อมั่นในตนเอง (Self-confidence) ผู้นำที่มี ความเชื่อมั่นในตนเอง มักจะตั้งเป้าหมายให้ตนเองและผู้ตามไว้สูงที่จะปฏิบัติภาระหน้าที่ที่ย่งยากให้ลุล่วงไปได้ และยืนกรานที่จะเผชิญกับปัญหาและความพ่ายแพ้ (2) ความอดทนต่อความกดดัน (Stress tolerance) ผู้นำ ที่มีความอดทนต่อความกดดันมักจะทำการตัดสินใจดียิ่ง และมอบหมายทิศทางการตัดสินใจให้ ผู้ใต้บังคับบัญชาในสถานการณ์ที่ย่งยาก (3) ความมีวุฒิภาวะทางอารมณ์ (Emotional Maturity) ผู้นำที่มีวุฒิ ภาวะทางอารมณ์มักจะตระหนักได้อย่าง แม่นยำถึงจุดแข็งและจุดอ่อนของตน จึงมุ่งที่จะพัฒนาตนเองอยู่เสมอ ผู้นำเช่นนี้จะไม่ปฏิเสธข้อบกพร่องของตนหรือจะไม่เพ้อฝันเกี่ยวกับความสำเร็จ ดังนั้น ผู้นำที่มีวุฒิภาวะทาง อารมณ์จึงสามารถผสมผสานภาพที่เป็นความร่วมมือจากผู้ใต้บังคับบัญชา เพื่อน และที่ปรึกษาไว้ได้ (4) ความ ซื่อสัตย์ (Integrity) พฤติกรรมของผู้นำที่แสดงออกว่าเป็นคนซื่อสัตย์มีจริยธรรม มีความรับผิดชอบและมีความ นำเชื่อถือความซื่อสัตย์เป็นส่วนสำคัญที่ จะสร้างความจงรักภักดีและได้รับความความร่วมมือและการสนับสนุน จากคนอื่น

2. คุณลักษณะแรงจูงใจของผู้นำกับการบริหารยุคใหม่ แรงจูงใจเป็นพลังอำนาจที่เกิดขึ้นจากภายใน ของแต่ละบุคคล โดยหลักการพื้นฐานแล้ว ผู้นำที่มีแรงจูงใจสูงมักจะมีประสิทธิภาพมากกว่าบุคคลที่มีความดาด หวังต่ำที่มีเป้าหมายปานกลางและมีประสิทธิภาพจำกัด แรงจูงใจที่สำคัญสำหรับผู้นำมี 4 ลักษณะดังนี้ (1) ภาระหน้าที่และความต้องการระหว่างบุคคล (Task and Interpersonal Needs) (2) ความต้องการ อำนาจ (Power Needs) (3) การมุ่งความสำเร็จ (Achievement Orientation) (4) ความคาดหวังที่สูง (High Expectations)

3. คุณลักษณะทางทักษะของผู้นำกับการบริหารยุคใหม่ ทักษะที่เกี่ยวข้องกับความมีประสิทธิภาพของ ผู้นำ มี 4 ประเภท ดังนี้ (1) ทักษะวิธีการ (Technical skills) (2) ทักษะมนุษย (Interpersonal Skills) (3) ทักษะความคิดรวบยอด (Conceptual skills) (4) ทักษะการบริหาร (Administrative Skills)

วิโรจน์ สารรัตน์ (2557) เนื่องจากสังคมในยุคศตวรรษที่ 21 เป็นสังคมความรู้สังคมสารสนเทศ และ สังคมเครือข่าย จึงทำให้ผู้นำในยุคนี้และยุคหน้า จำเป็นต้องมีคุณลักษณะพิเศษบางประการ คือ ทักษะคนใหม่ ทักษะใหม่ และความรู้ใหม่ในข้อจำกัดและโอกาสของ ICT และการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพโดยเฉพาะใน 3Cs คือ การใช้คอมพิวเตอร์ การสื่อสาร และเนื้อหา รวมทั้งมีมิติเดียว อันเป็นคุณลักษณะที่ควรต้องมีเพิ่มเติมจาก คุณสมบัติที่ดีที่มีอยู่แบบดั้งเดิม เช่นความเห็นอกเห็นใจ ความศรัทธา ความผูกพัน และอื่น ๆ นอกจากนั้นแล้ว ลักษณะส่วนบุคคลสำหรับผู้นำดิจิทัล ยังประกอบด้วย ความยืดหยุ่นความสามารถในการปรับตัว ความอยากรู้อยากเห็นทางปัญญา และความกระหายใคร่รู้ต่อความรู้ใหม่ ซึ่งต้องเข้าใจว่า ภาวะผู้นำดิจิทัลนั้น ไม่ใช่สิ่งที่ คงที่ แต่มีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา

พระครูปลัดธรรมจริยวัฒน์, ดร. (2558) ได้อธิบายว่า "ภาวะผู้นำ" มีนิยามที่มีพื้นฐานความคิดอยู่ 2 ประการ คือ 1) พื้นฐานความคิดเพื่อบรรลุความสำเร็จด้วยคนอื่น หมายถึง ภาวะการณ์ให้ความไว้วางใจคนอื่นว่า มีความปรารถนาและความสามารถที่จะประสานสัมพันธ์กันทำงานให้บรรลุเป้าหมายร่วมกันได้ด้วยการสร้างแรงบันดาลใจ การเชิญชวนหรือด้วยความสัมพันธ์ระหว่างกัน ซึ่งเป็นจุดเน้นขององค์กรยุคใหม่หรือโลกยุคใหม่ 2) มีพื้นฐานความคิดเพื่อการเปลี่ยนแปลงและเพื่ออนาคตที่ดีกว่า หมายถึง ภาวะการณ์ท้าทายต่อสภาพการณ์ในปัจจุบันและมุ่งหน้าเพื่อการเปลี่ยนแปลงสู่โลกใหม่ที่ดีกว่า

ศักดิ์ไทย สุรกิจบรร (2549) ได้ให้ความหมายคุณลักษณะความสามารถของบุคคลที่แสดงออกมาในเชิงพฤติกรรมที่ส่งผลให้บุคคลปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสะท้อนให้เห็นจากพฤติกรรมที่แสดงออกซึ่งความรู้ (Knowledge) ทักษะ (Skills) และคุณลักษณะ (Attributes) ที่ เกี่ยวข้องกัน สามารถวัดและสังเกตเห็นได้ อาจเกิดจากพรสวรรค์หรือการเสริมสร้างขึ้นมาผ่านการปฏิบัติงาน การฝึกอบรมและการพัฒนา

ทองใบ สุดซารี (2550) ได้สรุปความหมายของภาวะผู้นำว่า หมายถึง กระบวนการที่บุคคลใช้อำนาจหรืออิทธิพลต่อผู้อื่นเพื่อให้บุคคลหรือกลุ่มยอมปฏิบัติตามความต้องการของตนเองทั้งนี้เพื่อให้เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดไว้

ดุชนิรัตน์ โกสุมภศิริ (2560) กล่าวถึง "ผู้นำ" เป็นบุคคลที่สำคัญในองค์กร มีบทบาทที่ต้องดำเนินไปภายใต้เงื่อนไขปัจจัยของสภาวะโดยรอบ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง โลกในทุกวันนี้มีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ความรู้ในเรื่อง "ภาวะผู้นำ" นั้น จึงมีความสำคัญอย่างยิ่งสำหรับทุกองค์กรในกระแสโลกยุคโลกาภิวัตน์ที่ความเจริญทางเทคโนโลยีก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงของสังคมจากอดีตสู่ปัจจุบันอย่างรวดเร็วมากเราจึงต้องปรับตัวและเปลี่ยนแปลงให้ทันกับเหตุการณ์ของโลกปัจจุบันตลอดเวลา ผู้นำ (Leader) และ "ภาวะผู้นำ" (Leadership) จึงเป็นปัจจัยคู่สำคัญที่ควรมีการพัฒนาบนพื้นฐานของทางสายกลางและการรักษาสมดุลขององค์ประกอบต่าง ๆ และการจัดลำดับความสำคัญ (Priority) ซึ่งเป็นสิ่งที่สำคัญมากสำหรับการดำเนินชีวิตทั้งในระดับปัจเจกบุคคลและในระดับผู้นำ ดังนั้น "ภาวะผู้นำแบบดุลยภาพ" จึงเป็นภาวะผู้นำแนวใหม่ที่ได้ถูกสังเคราะห์ขึ้นจากทฤษฎีภาวะผู้นำพื้นฐาน 5 รูปแบบ เพื่อให้มีคุณลักษณะอันสอดคล้องกับยุคโลกาภิวัตน์ และโลกในศตวรรษที่ 21 ที่สำคัญในสองส่วนหลักๆ คือ ทักษะของการจัดลำดับความสำคัญ และการรักษาดุลยภาพ ของปัจจัยต่างๆในขณะนั้นๆ ได้เป็นอย่างดี

2. คุณลักษณะภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21

คุณลักษณะภาวะผู้นำเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งในการบริหารจัดการในยุคใหม่นี้ เพราะจากสภาพแวดล้อมที่มีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา มีการแข่งขันเพื่อชิงความเป็นเลิศ ดังนั้นวิธีที่จะทำให้ผู้บริหารประสบความสำเร็จสูงสุด คือ ผู้นำต้องเปลี่ยนแปลงตนเองอยู่ตลอดเวลาเช่นเดียวกันธรรมชาติของความเป็นผู้นำตั้งอยู่บนพื้นฐานของความแตกต่างระหว่างความเป็นผู้นำกับอำนาจที่มีส่วนสัมพันธ์กับผู้นำและผู้ตามอำนาจจะเกิดขึ้นเมื่อผู้นำจัดการบริหารทรัพยากร โดยเข้าไปมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของผู้ตามเพื่อบรรลุเป้าหมายที่ตนหวังไว้ความเป็นผู้นำจะเกิดขึ้นเมื่อการบริหารจัดการทำให้เกิดแรงจูงใจ และนำมาซึ่งความพึงพอใจต่อผู้ตามความเป็นผู้นำในการบริหารยุคใหม่จึงถือว่าเป็นรูปแบบพิเศษของการบริหาร ในเรื่องเกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้นำในการบริหารงานในศตวรรษที่ 21 นี้

2.1 การรอบรู้ (Knowing) หมายถึง ผู้นำที่ดีจะต้องมีความรอบรู้ในเรื่องต่าง ๆ ที่ตนเองต้องบริหารจัดการเพื่อให้การบริหารงานประสบความสำเร็จ และเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ การพัฒนาคุณลักษณะภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 นี้ประกอบด้วย

(1) องค์กรความรู้ (Science) มีความรู้ในศาสตร์ด้านต่าง ๆ อย่างรอบด้าน เป็นผู้ที่มีความพยายามที่จะไขว่คว้าหาความรู้อยู่ตลอดเวลา

(2) ศิลปะ (Art) รู้จักวิธีบริหารจัดการองค์การเทคนิควิธีการทำงานเพื่อให้การบริหารงานในองค์การประสบผลสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพตรงตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่ได้ตั้งไว้

(3) ทักษะ (Skill) ในการบริหารจัดการการปกครอง การบริหารทรัพยากรที่เกี่ยวข้องกับองค์กร ผู้นำจะต้องหมั่นฝึกฝนทักษะในการบริหารคนอยู่เสมอเพื่อให้เป็นที่รักของบุคลากรในองค์กร

(4) วิชาคน (Science of People) ผู้นำต้องรู้จักใช้คนให้ถูกกับงานหรือถูกหน้าที่อย่างเหมาะสม ใช้ความสัมพันธ์ทั้งระดับส่วนตัวหรือทางการให้เป็นประโยชน์ต่อองค์การ ทำลายกำแพงความขัดแย้งหรือกำแพงที่กั้นด้วย คำว่า "รู้อะไรไม่สู้รู้จักกัน" เพราะเมื่อรู้จักกันแล้วจะทำให้การประสานงานต่างๆ เกิดประสิทธิภาพสูงสุด

2.2 อุดมการณ์ (Ideology) หมายถึง ผู้นำที่ดีต้องมีคุณลักษณะผสมทั้งหมดของความเชื่อ(beliefs) เจตคติ(attitudes) และความคิดหลัก(concepts) มีอิทธิพลเป็นตัวชักนำและกำหนดทิศทางของความคิดของบุคคล โดยเฉพาะอย่างยิ่งใช้กับคณะบุคคลที่เป็นสมาชิกของสังคมเดียวกันกลุ่มเดียวกัน เช่น อยู่ในพรรคการเมืองเดียวกัน จะยึดอุดมการณ์เดียวกัน (Collier, s Dictionary, 2006) ตลอดทั้งการทำให้ทุกคนในองค์กรมีอุดมการณ์ในการบริหารดังต่อไปนี้

(1) ยึดมั่นในคุณธรรม จริยธรรมภายใต้กรอบวัฒนธรรมของชาติ

(2) เชื่อมมั่นในตนเอง มีความกล้าหาญบนหลักยึดที่แน่นอนแต่มีความนอบน้อม รู้หน้าที่

(3) มีความรับผิดชอบต่อทั้งตนเองและสังคม

(4) มีความซื่อสัตย์ต่อตนเองหรือผู้อื่น ไม่คดโกง

2.3 เท่าทัน (In time knowing) หมายถึงผู้นำในศตวรรษที่ 21 จะต้องมีความรู้พิเศษที่ต้องรู้เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์ต่างๆ ประกอบด้วย

(1) ทันต่อโลกหรือต่างประเทศที่เปลี่ยนไปและทันต่อสังคมไทยที่เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ทันต่อการปรับตัวของวัฒนธรรม

(2) ทันต่อสถานการณ์ในยุคปัจจุบัน

(3) ต้องฝึกฝนตนเองให้รู้เท่าทันต่อเทคโนโลยีสารสนเทศที่มีการวิวัฒนาการแบบใหม่ๆ และนำเข้ามาใช้ในการพัฒนาองค์กรของตน

(4) ผู้นำที่ดีต้องรู้จักการบริหารความเสี่ยงให้ได้ เพื่อการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพและบรรลุเป้าหมายบนความท้าทายของสถานการณ์ในปัจจุบัน

2.4 กล้าตัดสินใจ (Discussion Courage) หมายถึง การที่ผู้นำจะนำองค์กรให้สำเร็จต้องมีความคิดที่รวดเร็วสามารถตัดสินใจบนหลักความแม่นยำ ซึ่งอาจสรุปได้ดังนี้

(1) กล้าหาญที่จะตัดสินใจกระทำการใดที่มีความเสี่ยงบนฐานของข้อมูลที่ถูกต้อง ไม่ใช่การคาดเดาหรือเสี่ยงโชค

(2) กล้าที่จะลงทุนกับนวัตกรรมใหม่ๆ ที่จะเข้ามากระทบกับการบริหารงาน กล้าที่จะเรียนรู้ กล้าที่จะนำเอาเทคนิคใหม่ ๆ เข้ามาใช้ในองค์กร

(3) กล้าที่จะยอมรับผิดหากมีการบริหารงานที่ผิดพลาด

(4) กล้าที่จะให้สิ่งตอบแทนกับบุคลากรที่ทำงานสำเร็จตามเป้าหมาย รวมทั้งกล้าตัดสินใจที่จะลงโทษแก่บุคลากรที่ไม่ตั้งใจหรืออาจทำความเสียหายให้องค์กที่เกิดจากการจงใจ แต่ต้องตั้งอยู่บนหลักความยุติธรรมและเสมอภาคเสมอ

2.5 วิสัยทัศน์เชิงกลยุทธ์ (Strategy of Vision) หมายถึง การที่ผู้นำสมัยใหม่นั้นต้องมองการณ์ไกลบนฐานความคิดที่นอกกรอบแต่อยู่บนฐานข้อมูลที่เชื่อถือได้ ไม่จำเจกับแนวคิดแบบเดิม ๆ มองให้ไกลแล้วเดินไปให้ถึงบนหลักการคิดเทคนิค วิธีการที่ทันสมัย พร้อมทั้งหาเทคนิคใหม่ๆ เข้ามาปรับใช้ในองค์กร และผู้นำควรมีคุณลักษณะดังต่อไปนี้

(1) มองให้ไกลและพยายามไปให้ถึงในสิ่งที่ตั้งใจอย่างอดทน

(2) มองโลกให้กว้าง มองอย่างหลายมิติ

(3) โน้มน้าวผู้อื่นให้คล้อยตาม

(4) มองยุทธศาสตร์โลก หรือยุทธศาสตร์ประเทศให้ครอบคลุมและรอบด้าน

2.6 สร้างทีม (Team Work) หมายถึง ผู้นำที่ดีที่มีความคิดก้าวหน้าต้องรู้จักการสร้างทีมงานสร้างเครือข่ายเพราะทีมงานหรือเครือข่ายเหล่านั้น จะเป็นปัจจัยที่จะส่งผลให้การบริหารงานสำเร็จลุล่วงได้อย่างรวดเร็ว เพราะทีมงานถือเป็นหัวใจสำคัญในการบริหารงาน ผู้นำไม่สามารถทำงานให้สำเร็จได้โดยปราศจากทีมงาน เพราะในปัจจุบันนี้ สังคมมีความสลับซับซ้อนเป็นอย่างมากองค์กรจะไม่สามารถอยู่ได้อย่างโดดเดี่ยวเพียงลำพังได้ ดังนั้น เพื่อเป้าหมายที่จะบรรลุได้อย่างมีประสิทธิภาพการสร้างทีมงานและเครือข่ายจึงมีความสำคัญอย่างมาก การสร้างทีมอาจสามารถแยกเป็นประเด็นได้ดังต่อไปนี้

(1) สร้างทีมงานที่ไว้วางใจได้ ในทุกๆ เรื่อง

(2) เชื่อมมั่นในทีมงาน และความสามารถของทีมงาน

(3) มอบหมายภารกิจให้ทีมงานปฏิบัติตามความสามารถและความถนัด

(4) สอดส่อง ดูแลทีมงานเพื่อขวัญและกำลังใจ

(5) รับผิดชอบในสิ่งที่เกิดขึ้นทั้งที่เป็นส่วนดีและส่วนบกพร่องจากความผิดพลาดของทีมงาน

2.7 ใฝ่บริการ (Service Mind) หมายถึงการบริหารองค์กรในยุคใหม่นี้ ผู้นำจะต้องทำองค์กรให้เป็นองค์กรที่มีชีวิตทุกคนในองค์กรต้องร่วมด้วยช่วยกัน ต้องเดินไปพร้อมๆ กัน ผู้นำที่ดีไม่ควรเป็นผู้สั่งการเพียงอย่างเดียว ผู้นำต้องบริหารบนความเป็นมิตร มีคุณธรรม มีจิตใจงดงามเอื้อเฟื้อ ปราบณาติ ยอมสละความสุขส่วนตัวเพื่อส่วนรวม ทำงานให้เป็นแบบอย่างแก่บุคลากรขององค์กร ในการทำงานผู้บริหารควรลงไปตรวจสอบการทำงานทุกขั้นตอนเพื่อที่จะสามารถแก้ไขปัญหาได้ทันทั่วทั้งที่หากเกิดปัญหาในการทำงานหรือเพื่อประสิทธิภาพในการทำงาน ตลอดทั้งเป็นการสร้างขวัญกำลังใจในการทำงานให้กับบุคลากรในองค์กรอีกทางหนึ่งด้วยสามารถแยกอธิบายเกี่ยวกับการใฝ่บริการของผู้นำองค์กรได้ดังต่อไปนี้

(1) ผู้นำที่ดีต้องเป็นผู้เสียสละ เป็นผู้ให้มากกว่าเป็นผู้รับเพียงอย่างเดียว

(2) ผู้นำที่ดีต้องมีความอดทน อดกลั้น รอเวลาที่เหมาะสมก่อนการดำเนินการใดๆ ต้องรอบคอบ

ครบถ้วน

- (3) ผู้นำที่ดีต้องมีความเมตตาเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อทุก ๆ คน
- (4) ต้องคิดบวก มองโลกในแง่ดี ไม่อคติแม้ในบางครั้งอาจไม่เป็นไปตามที่ต้องการ
- (5) ต้องมีความพอเพียง เพราะเมื่อมีความพอเพียงก็เกิดความเพียงพอและมีความสุข

3. สรุป

ในการบริหารองค์การให้ประสบความสำเร็จนั้น "ผู้นำ" ถือว่าเป็นบุคคลที่สำคัญที่มีบทบาทที่จะดำเนินไปภายใต้เงื่อนไขปัจจัยของสภาวะโดยรอบโดยเฉพาะอย่างยิ่งโลกในทุกวันนี้มีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ผู้นำเองก็จำเป็นที่จะต้องมีความรู้ความสามารถที่ทันต่อยุคโลกาภิวัตน์ซึ่งมีความเจริญทางเทคโนโลยี และส่งผลให้เกิดความเปลี่ยนแปลงของสังคมจากอดีตสู่ปัจจุบันอย่างรวดเร็วมาก ดังนั้นเมื่อผู้นำซึ่งเป็นบุคคลสำคัญในองค์การมีบทบาทในการขับเคลื่อนองค์การให้ดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ และอยู่ภายใต้เงื่อนไขปัจจัยของสภาวะโดยรอบ ผู้นำ (Leader) และ ภาวะผู้นำ (Leadership) จึงเป็นปัจจัยคู่สำคัญที่ต้องการเพิ่มมากขึ้นจนอาจเกิดวิกฤตภาวะผู้นำขึ้นได้ซึ่งอาจนำไปสู่ปัญหาในสังคมของทุกชนชั้น ทุกระดับ จนกระทั่งนำไปสู่ปัญหาระดับประเทศในที่สุด การพัฒนาคุณลักษณะภาวะผู้นำในปัจจุบันจึงเป็นสิ่งที่จะละเลยและมองข้ามไม่ได้เรื่องของการพัฒนาที่จะต้องมีการปัจจัยหรือองค์ประกอบต่างๆ โดยคำนึงถึงจุดมุ่งหมายที่เหมาะสมในการที่จะพาองค์การสู่ความสำเร็จปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาคุณลักษณะภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 คือ ผู้นำที่จะต้องมีการปัจจัยคุณลักษณะดังต่อไปนี้ คือการรอบรู้ (Knowing) อุดมการณ์ (Ideology) เท่าทัน (In time knowing) กล้าตัดสินใจ (Discussion Courage) วิสัยทัศน์เชิงกลยุทธ์ (Strategy of Vision) สร้างทีม (Team Work) และ ใฝ่บริการ (Service Mind) หากผู้นำสามารถพัฒนาตนเองตามคุณลักษณะที่กล่าวมาข้างต้นนี้ ก็จะสามารถเป็นผู้นำที่มีคุณลักษณะภาวะผู้นำที่พึงประสงค์ในศตวรรษที่ 21 ได้

4.เอกสารอ้างอิง

- กวี วงศ์พุด. (2535). *ภาวะผู้นำ*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.
- ดุขสิทธิ์ โกสุมภ์ศิริ. (2560). *“ภาวะผู้นำแบบดุลยภาพ - ภาวะผู้นำสำหรับศตวรรษที่ 21”*. วารสารสมาคม นักวิจัย (22), 3, 110-119.
- ทองใบ สุดชาติ. (2550). *ภาวะผู้นำ : กลไกขับเคลื่อนองค์การแห่งการเรียนรู้*. อุบลราชธานี : มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.
- พระครูปลัดธรรมจริยวัฒน์. (2558). *ภาวะผู้นำ: หลักธรรมและกระบวนการเรียนรู้เพื่อสร้างสรรค์*. ขอนแก่น: โรงพิมพ์คลังน่านวิทยา.
- รังสรรค์ ประเสริฐศรี. (2544). *ภาวะผู้นำ*. กรุงเทพฯ : ธนัชการพิมพ์.
- วิจิตร สารรัตน์, รศ. ดร. (2557). *ภาวะผู้นำ : ทฤษฎีและนันทาคณะร่วมสมัยปัจจุบัน*. กรุงเทพฯ : ทิพย์วิสุทธิ.
- สุนทรภรณ์ แก้วกนก. (2546). *ปัจจัยที่มีผลต่อภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา*. อุบลราชธานี มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
- ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ. (2550). *การจัดการและพฤติกรรมองค์การ*. กรุงเทพฯ : วีระฟิล์มและไซเท็กซ์.
- ศักดิ์ไทย สุรกิจบวร. (2549). *สมรรถนะสำคัญของผู้บริหารมืออาชีพ*. วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร : 6 (12) : กรกฎาคม - ธันวาคม 2557. 171.